

Som bons avantpassats?

Jonas Salk

Traducció de Joan M. V. Pons i Gaietà Permanyer Miralda de l'article: Salk J. Are we being good ancestors? World Affairs. The journal of International Issues. 1992;2:16-8.

Jonas Salk (1914-1995), metge i viròleg, és conegut per haver desenvolupat la primera vacuna (amb virus morts) contra la poliomielitis (1954), la qual va ser provada en un dels estudis clínics més interessants i complexos realitzats. Combinava un disseny experimental amb aleatorització (vacunats, control, no inoculats) amb 740.752 participants i un disseny observacional (vacunats de segon grau d'estudis, controls de 1r i 3r grau, no inoculats de 2n grau) amb 1.070.776 participants. Els estudis, que despertaren una gran expectació, demostraren de manera concloent l'efectivitat i seguretat de la vacuna per a la prevenció de la poliomielitis paralítica. Salk és també recordat per la resposta que va donar en una entrevista quan li preguntaren qui era el propietari de la patent de la seva vacuna. Ell respongué: "La gent, jo diria. No hi ha patent. Pots patentar el sol?" (https://www.youtube.com/watch?v=erHXKP386Nk&ab_channel=GlobalCitizen). El text que es presenta, escrit pocs anys abans de morir i basat en la conferència d'acceptació del Premi Jawaharlal Nehru per a l'enteniment internacional de 1977, sembla més un manifest que un article convencional, però no hi ha dubte que manté la seva actualitat si no és que la incrementa amb el pas dels anys.

Recentment, alguns han vist la ciència i la medicina com antihumanes i com la causa de molts dels nostres problemes actuals. Hi ha, tanmateix, una diferència en l'actitud científica i en la mateixa ètica científica que no és ni pro- ni antihumana, sinó sols l'expressió de la cerca de la veritat. És l'ètica dels humans la que determina si els resultats del treball científic seran utilitzats benèficament en termes de les generacions presents o futures. Sols una ètica antihumana permetria que es fes mal ús del treball dels científics de manera antihumana. De la mateixa manera, hi ha principis ètics que no sols permetrien, sinó que encoratjarien, l'ús benèfic de la ciència i el coneixement científic. L'ètica humana és una expressió de les eleccions humanes.

Evolució i elecció humana

L'evolució és un procés sense final. Nosaltres som, no sols un producte d'aquest procés, sinó també un instrument seu. Som, de fet, energia/matèria que ha evolucionat per convertir-se en l'eina i els administradors de l'evolució. Estem singularment dotats d'una llibertat de voluntat per triar entre alternatives.

En altres formes de vida, l'elecció s'expressa principalment per factors determinats genèticament i pel procés de selecció natural. Els humans, en aquest sentit, han escapat del control genètic per la seva possessió de consciència. No poden, tanmateix, escapar de les conseqüències de les seves eleccions sobre les quals la natura tindrà l'última paraula.

Per això, el nostre present i el nostre futur estan determinats per l'elecció humana i per la selecció natural. Les característiques presents i futures de l'espècie humana i dels individus que sobreviuran per continuar aquest procés evolutiu estaran influenciades significativament per l'elecció humana.

L'espècie humana és avui en dia la que evoluciona més activament i la més dominant. Aquest domini és la causa, a la vegada, dels perills i oportunitats a les quals ens enfrontem. Escollirem, per l'evolució futura de la nostra espècie, la via de l'oportunitat o la del perill?

Hem canviat tant les condicions de vida, humana i no humana, en el planeta, que hem passat a ser coautors del nostre destí. Influiran les nostres accions en el curs d'esdeveniments futurs a favor nostre? Tindrem la saviesa per percebre els avantatges a llarg i a curt termini en les eleccions que fem, de manera que millorem la qualitat de les nostres vides i de les generacions que vindran? Parlaran les generacions futures de la saviesa dels seus ancestres com nosaltres ens inclinem a parlar dels nostres? És rellevant, i fins i tot part d'aquesta saviesa, preguntar-se no sols si estem essent bons ciutadans en el món d'avui, sinó també si som bons avantpassats.

Hi ha una dita a Occident que diu que no podem escollir els nostres progenitors, però sí podem escollir els ancestres. Això significa que cada generació pot triar en el passat els models que aquells que ens han precedit han deixat. Significa triar del passat allò que és homòleg al que ha de fer-se en aquest moment.

Qualitats específiques

Cada època té les seves qualitats específiques. Sovint són anàlogues a moments específics en cicles previs de l'espiral evolutiva. Cal triar patrons d'èpoques passades que siguin apropiats per al present. És difícil conservar tradicions del passat sense discriminació. Aquells que ens seguiran escolliran o no l'adopció d'alguns dels nostres models depenent de, quan siguin examinats, la seva rellevància en el temps futur.

Com a part de la creació contínua hi ha la necessitat de reinterpretar els costums i les escriptures sagrades del passat a la llum de les canviants circumstàncies de la vida, i així crear nous costums i escriptures apropiats per al temps en què vivim i apropiats per al futur. Hi ha necessitat de potenciar allò que és de valor del passat i afegir-li el que esdevé o esdevindrà, el que s'ha fet evident recentment.

En el passat, com a part del procés evolutiu, totes les escriptures sagrades han anat seguides de comentaris sobre comentaris previs d'altres comentaris per actualitzar els significats originalment pensats i així aplicar els principis a les noves circumstàncies existents. D'aquesta manera, les tradicions es mantenen vives a mesura que s'afegeixen nous pensaments. L'efecte sobre el vell i el nou no és aleshores "o això/o allò", sinó més aviat "ambdós/i".

La nostra capacitat d'escollir ens permet triar els nostres avantpassats. Si volem ser bons ancestres hem de mostrar a les futures generacions com vàrem encarar una edat de grans canvis i grans crisis. En la història de la humanitat hi ha hagut moments de major visió i previsió, de major saviesa. Cada nova generació hauria d'emular aquests moments en la història més que no pas aquells marcats per la ceguesa, l'error i la decadència. Amb una consciència creixent de nosaltres mateixos i dels nostres avantpassats podem establir nous models que siguin vàlids per a les generacions futures.

Les nostres eleccions

M'agradaria oferir un cop d'ull a la meua visió sobre les opcions que hi ha per a nosaltres, com individus, com a membres de diferents cultures i de diferents nacions en una cultura mundial inevitablement emergent. Serà aquesta una cultura que condueixi a la seva pròpia destrucció o a la seva salvació?

Està clar que les circumstàncies de la vida en el planeta han canviat en anys recents de manera marcada. Els problemes per als quals busquem remeis són ben coneguts, com també les moltes causes contribuents. Els dilemes predominants, paradoxes i problemes han estat el resultat, en gran manera, del nostre èxit. Són, en efecte, productes del mateix procés evolutiu. Podem evitar ser destruïts pel nostre èxit?

Per fer-ho es necessitarà una actitud que faciliti el desenvolupament de solucions avantatjoses recíprocament

per als nostres problemes mutus. Això arribarà si podem arribar a entendre aquests problemes de manera també recíproca. Si això es percep com una necessitat per sobreviure decentment, i per evolucionar humanament i harmoniosament, en seguirà l'acció, sempre que tots sentim els avantatges mutus per a tots els interessats.

Qualitat de vida

Per tal de millorar la qualitat de vida a tot el món, hi ha la necessitat de corregir els excessos i les insuficiències que són la causa del nostre malestar. Estem, en efecte, en un període tant de correcció com de prevenció d'errors. Si persistissin aquests errors, afegiríem errors ja acumulats. Per tant, és apropiat preguntar si poden ser reduïts de forma suficientment ràpida. Les causes dels excessos i insuficiències humanes estan en els mateixos humans. Aquests desequilibris existeixen allà on hi ha gent: aquests problemes no són pas nous per a la humanitat. Cap part del món pot ser exclosa.

Hi ha una actitud inapropiada sobre la quantificació en diferents parts del món; en alguns casos amb relació a la gent, en d'altres, amb relació a les coses. Semblaria que actualment és necessari equilibrar el creixement indisciplinat en quantitat amb un creixement disciplinat en qualitat. Aquest canvi és tan fonamental que ens deixa sense les guies adients en la transformació mundial que s'està produint amb els seus valors que canvien ràpidament. Estem sota estrès, de manera individual i col·lectiva, per reequilibrar-nos, joves i grans per igual. Les tradicions se sacsegen, els costums es modifiquen i encara no s'han format nous patrons i rituals que substitueixin aquells que havien proporcionat la matriu sobre la qual la vida humana s'havia desenvolupat i evolucionat en el passat i és necessari que es desenvolupi i evolucioni en el futur.

Si arribéssim a veure la rellevància d'aquest diagnòstic com la causa del nostre malestar en les seves diferents formes arreu del món, podríem tenir un major coneixement, una major empatia i simpatia i, fins i tot, sentiments de bona voluntat i amistat cap als altres. Tot i que cadascú ha d'assumir, necessàriament, la responsabilitat de resoldre els seus propis problemes, s'han de trobar maneres de desenvolupar solucions mútues als nostres problemes complementaris. Hem d'alleugerir la càrrega de les noves pressions evolutives a les quals hem contribuït. Sols nosaltres, i no cap altra força, podem alleujar allò que hem provocat, com simultàniament hem augmentat tendències tant constructives com entròpiques, cap a l'ordre i el desordre, cap a l'evolució i la involució.

La humanitat pot aprofitar les forces evocades per l'intel·lecte humà i l'ego humà per servir l'ésser humà amb tant d'èxit com ha aprofitat altres forces de la natura. Utilitzant les descobertes ja fetes, es poden resoldre molts problemes. En els éssers humans s'ha desenvolupat la tendència a

convertir-se en esclaus de les màquines i dels sistemes que ells han creat. Si hem de millorar la qualitat de vida i acompanyar les noves necessitats sorgides en la metamorfosi cap a una nova època, aquestes tendències s'han de revertir.

La ciència, en totes les seves diferents disciplines –teòriques i experimentals– ha contribuït a resoldre els problemes que han donat llum a altres de nous, amb els quals estem ara enfrontats. Per tant, els rols que jugarem i les estratègies que utilitzarem en el futur no seran les mateixes que les del passat. Això és veritat per a tots nosaltres, en totes les altres empreses i en totes les etapes de la vida. Entendre aquesta necessitat ajudarà molt a reduir la tensió creada per aferrar-se als hàbits passats simplement perquè són familiars i còmodes.

Comprendre que estem en la mateixa “arca” esperant l'enfonsament amb el mateix “diluvi” podria incrementar la nostra tolerància vers tots aquells perjudicats i neguitjats per les limitacions en recursos, d'espai o temps, a mesura que la taxa de canvi i la quantitat de les nostres necessitats augmenten. Per sort, cal esperar que sigui així, perquè totes les corbes estan engegades cap amunt, sigui el creixement de la població, les necessitats bàsiques humanes o totes les manifestacions de l'excés o de les insuficiències que ens porten al desastre.

Violència, guerra i malaltia

L'amenaça persistent de la violència organitzada, de la guerra i l'increment de la violència no organitzada té efectes profunds sobre els individus, les comunitats, les nacions i la humanitat en el seu conjunt. De fet, el planeta s'ha fet tan petit que qualsevol guerra és ara una guerra civil, car la humanitat s'ha de reconèixer en la seva unitat bàsica. Hi ha la necessitat d'unir esforços per contrarestar aquestes tendències entròpiques que tendeixen cap al caos.

L'erradicació de la verola de la faç de la terra ha estat possible sols mitjançant un esforç cooperatiu a nivell mundial. Algun dia serà possible per a altres malalties microbianes i pot servir de model per a la solució dels problemes en l'àmbit dels valors humans. La millora en la qualitat de vida humana i l'economia resultant de recursos per solucionar els problemes de la verola són incalculables. Quan l'enemic comú és identificat i es converteix en la diàna de la nostra preocupació comuna, es pot aconseguir un progrés inestimable amb un esforç cooperatiu.

Fins a quin punt podem tractar les influències patogèniques que existeixen dins la mateixa humanitat? Ho descobrirem quan provem de viure d'acord amb una ètica d'enteniment mutu per assolir la resolució de les diferències mútuament avantatjoses. Aquest serà potser el repte més difícil a què mai s'hagi enfrontat la humanitat. Comparativament, el repte de posar un home a l'espai és simple. El propòsit seria donar plena expressió a la salut i el benestar de tots en cos i ment. Això implica l'eliminació de la malnutrició i de la superstició. Significa proveir

l'oportunitat per a una alimentació apropiada mitjançant experiències educatives i de la vida. Significa l'oportunitat per a créixer i desenvolupar-se, de manera qualitativa així com quantitativa. Aquest món és lluny de la nostra realitat present. Per aquesta raó, augmentar les relacions i l'enteniment internacional i intercultural, i la bona voluntat i amistat entre tots els pobles, s'està convertint en una necessitat per a un planeta com el nostre que s'encongeix ràpidament. Com individus ens hem de veure com a parts d'un únic organisme que és la humanitat.

Si hem de ser els ancestres d'aquest món futur, ens veuran com avantpassats savis. Sinó, serem vistos com avantpassats pròdigs els quals, en els moments decisius, van dissipar una oportunitat en no assumir la responsabilitat per l'evolució futura de la nostra espècie.

Un ric patrimoni i un repte de futur

Aquells que ens han precedit han deixat un ric patrimoni sobre el que hem de construir el futur. S'han d'aprendre lliçons des de les diferents cultures i incorporar-les amb els ideals dels nostres ancestres. Es traspassaran com la nostra visió en un món en què s'apreciarà la comprensió, la bona voluntat i l'amistat per la seva presència més que no pas per la seva absència.

Ha d'haver-hi una significació evolutiva en les esperances i aspiracions de la humanitat. Aquí rau la força creativa per a un món en què hi ha un impuls evolutiu. Si l'animal metabiològic que som posseeix el potencial genètic per fer realitat la nostra visió, el que ens correspon és fomentar les seves actualitzacions.

La promoció efectiva de l'enteniment internacional, encara que de manera indirecta, mitjançant obres en benefici de la humanitat, com el treball d'artistes, científics i pensadors, i més directament fet per altres persones al servei de la societat, ens encoratja a fer un nou començament en la llarga, però que paga la pena, trajectòria cap al futur. Serà necessari reconstruir molts ponts, i construir-ne de nous entre nacions, cultures, religions i disciplines científiques i humanístiques. Hem de trobar maneres i mitjans per competir cooperativament en la cerca per a una manera civilitzada de reduir el malbaratament humà i material. Com s'ha suggerit, tenim més coneixements dels que hem aplicat fins ara. Necessitem actualment la voluntat per fer-ho. Aquest és el repte per a una època en què la convergència, la síntesi, la construcció de ponts i l'amistat s'han convertit en sinònim de comprensió i enteniment, en totes les seves formes, com a camí cap al benestar recíproc.

Si hem de ser bons avantpassats, transmetent les possibilitats d'una vida millor i l'alegria de viure, ara com ara tenim feina. El primer pas és obrir-nos a les possibilitats existents, encara no realitzades, en la humanitat. Sols en el futur se sabrà si hem estat o no uns bons ancestres. És ara, tanmateix, el moment d'acceptar el repte.